

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

124:3 • 2004

Redaktören har ordet

Hayden Whites namn fungerar inte sällan som ett rött skynke i historiker-sammanhang. Möjligen är det hans famösa formulering i "The Burden of History" (1966) som får känslorna att svalla. White skrev där bland annat, att historikerns vetenskapliga träning i huvudsak bestod i "study in a few languages, journeyman work in the archives, and the performance of a few set exercises to acquaint him with standard reference works and journals in the field. For the rest, a general experience of human affairs, reading in peripheral fields, self-discipline, and *Sitzfleisch* are all that are necessary".

Detta sätt att beskriva historikernas vedermödor i arkiven är inte direkt smickrande. White har för övrigt i ett samtal med Roger Chartier, som analyseras i föreliggande häfte, avfärdat just historikers tal om sitt mödosamma slit som en del av historiografins "teater", ett sätt att legitimera den egna verksamheten i omvärldens ögon.

Även om Whites provocerande uttalande om historikers arbete sannolikt retat en del, är det förmodligen det faktum att han alltsedan publiceringen av *Metahistory* (1973) fått förkroppsliga ett föregivet anlopp mot den historiska "sanningen" och i förlängningen mot historieämnets anspråk på vetenskaplighet – där inte ens modifierade versioner av korrespondensteorin accepteras – som gjort honom impopulär inom delar av historikersamfundet. Det som avgör huruvida en historisk analys får efterföljd är, som bekant enligt White, inte om den är trogen mot fakta, det vill säga "sann", utan hur väl den svarar mot publikens moraliska, politiska och estetiska uppfattningar om rimlighet, god smak och ansvarsfullt agerande. Det är främst detta som väckt anstöt, att historikern förvandlas till retoriker och att historia blir ett forskningsområde om vilket man inte kan veta något med säkerhet.

Med tanke på Hayden Whites betydelse för de senaste årens diskussion om relativism, historisk "sanning" och liknande är det mycket glädjande att i *Historisk tidskrift* kunna publicera en artikel om just White och hur hans syn på relativism och tolerans skall förstås. Författare är Torbjörn Gustafsson Chorell, idéhistoriker från Uppsala, som i föl kom ut med arbetet *Studier i Hayden Whites historietänkande*. Det är min förhoppning att artikeln skall stimulera till en fördjupad debatt om historieteoretiska och historiefilosofiska frågor. Det är artiklar av detta slag jag alltsedan jag intog redaktörsstolen har efterlyst och som jag vill se fler av.

Föreliggande häfte rymmer också en artikel grundad på icke-traditionella källor. Historikern Agneta Ney, verksam i Gävle och Uppsala, diskuterar och analyserar medeltida föreställningar om marginalitet utifrån Bayeuxtapetens marginaler. För undertecknad, som i tid och otid har pläderat för bilden som källa, är det en stor glädje att få publicera en text där bilder verkligen används som källor, och inte blott som illustrationer.

Som vanligt innehåller häftet en översikt, denna gång författad av Lennart Samuelson vid Handelshögskolan i Stockholm. Han diskuterar forskningen om 1900-talets tragedier på den sovjetiska landsbygden – bonderevolutionen som föregrep de ryska revolutionerna 1905 och 1917, de väpnade bondeupproren under inbördeskriget 1918–1921, jordbrukets förhållanden under den nya ekonomiska politiken (NEP) på 1920-talet samt kollektiviseringen av landsbygden och fördrivningen av kulakerna under 1930-talet.

Häftet rymmer också som brukligt flera avhandlingsrecensioner, skrivna av opponenter, samt inte färre än 27 kortrecensioner. Vi har ökat publiceringstakten både vad gäller opponent- och kortrecensioner och kommer med utgivning av det aviserade separata opponentrecensionsnumret i höst att i stort sett vara ifatt vad avhandlingsanmälningarna angår. Den besvärande eftersläpning som kännetecknat publiceringen av kortrecensioner kommer från och med *Historisk tidskrift* 2004:4 att vara ett minne blott, vilket förhoppningsvis kommer att resultera i ett ökat intresse för att skriva anmälningar för tidskriften.

Det finns således mycket att glädjas åt. Positivt är också att allt fler projektledare väljer att presentera sina projekt i *Historisk tidskrifts* spalter. I detta häfte presenterar lundahistorikern Yvonne Maria Werner projektet ”Kristen manlighet – en modernitetens paradox. Män och religion i en nord-europeisk kontext 1840–1940 och Mikael Alm och Nils Ekedahl, verksamma i Uppsala respektive Södertörn, projektet ”En dynasti blir till. Medier, myter och makt kring Karl XIV Johan”. Det bör kanske framhållas att vi enbart publicerar beskrivningar av projekt som blivit beviljade medel.

Mindre glädjande var den usla uppslutningen vid Svenska Historiska Föreningens årsmöte, som hölls den 20 april på Filmhuset i Stockholm. Av Svenska Historiska Föreningens 1450 medlemmar mötte blott ett femtontal upp, styrelsen inräknad, vilket är på tok för dåligt. Årsmötet arrangerades tillsammans med Svenska Filminstitutet (SFI), som verkligen bjöd till och ordnade en presentation av institutets verksamhet, gratis filmvisningar och dessutom bjöd på mat och dryck. De tre filmpaket som visades hade klippts

ihop enkom för Svenska historiska föreningens räkning varför det var extra beklagligt att filmsalongerna stod i stort sett tomma. Vi som var där hade en trevlig och givande kväll och fick med eftertryck demonstrerat för oss filmens närmast outtömliga potential som historisk källa. Samarbetet med SFI har efter årsmötet fördjupats. David Ludvigsson och undertecknad har för Svenska historiska föreningens räkning träffat företrädare för SFI och diskuterat hur man skall göra filmerna i SFI:s arkiv lättare tillgängliga för forskningen. Vi har också kommit överens om att Historia & Film skall vara ett tema på det Svenska Historikermötet i Uppsala den 22–24 april 2005. Bifogad detta nummer av *Historisk tidskrift* finns en folder med information om Historikermötet. Anmäl dig redan nu.

Lars M Andersson